

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกในยุคโลกาภิวัตน์ ได้นำความเปลี่ยนแปลงมาสู่คนไทยและสังคมไทยมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสื่อสารได้นำมาทั้งสิ่งที่มี "คุณค่า" และ "ปฏิคุณ" สู่มวลมนุษยชาติ ทำให้วิถีชีวิตของบุคคลและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ก่อให้เกิดปัญหาชีวิตและสังคมที่ซับซ้อนสับสนยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2539, หน้า 13) ซึ่งประเทศไทยก็ได้ตระหนักถึงปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องรับมือป้องกันและแก้ไข จึงได้กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 โดยมีเป้าหมายมุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ คุณธรรม มีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รวมทั้งให้มีการเรียนรู้ที่เท่าทันโลก เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ได้อย่างมีคุณค่า (คณะกรรมการฝึกอบรมและดูแลเด็กวัยรุ่น, 2535, หน้า 7)

การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาดังกล่าว จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากสภาพการณ์ดังกล่าว จึงต้องทำให้มีการปรับตัวเกิดขึ้น ดังที่ ชาร์ล ดาร์วิน (Charles Darwin, อ้างใน นิภา นิธยาน, 2520, หน้า 7 - 8) ได้กล่าวไว้ในทฤษฎีวิวัฒนาการของเขาว่า สิ่งมีชีวิตต้องอาศัยการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา จึงสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ คนเราจึงต้องปรับตัวอยู่เสมอ มนุษย์เราจำเป็นต้องแสวงหาทางที่จะตอบสนองความต้องการทั้งของตนเองและสังคมอยู่ตลอดเวลา ความต้องการที่สำคัญ เช่น ความต้องการทางกาย ได้แก่ เสื้อผ้า อาหาร สิ่งจำเป็นแก่การครองชีพ ความต้องการทางใจ ได้แก่ ความรัก ความปลอดภัย ความสำเร็จในชีวิต ความต้องการทางสังคม ได้แก่ การยกย่อง การเป็นที่ยอมรับ ในการหาทางตอบสนองความต้องการนั้น บางครั้งก็มีอุปสรรคมาขัดขวางไม่ให้สนองความต้องการของตนได้ เมื่อเผชิญกับปัญหาย่อมเกิดความไม่สบายใจ บางครั้งตัดสินใจแก้ปัญหาไม่ถูก ทำให้เกิดความเครียด เกิดความกดดันทางอารมณ์ เกิดความคับข้องใจ ทำให้เกิดความกังวลและมีความทุกข์ จึงเป็นเหตุให้บุคคล

ต้องหาวิธีการต่าง ๆ จัดความไม่สบายใจให้หมดไปด้วย "การปรับตัว" (จิระวัฒน์ วงศ์สวัสดิ์ ตีพิมพ์ และคณะ, 2517, หน้า 381)

นักศึกษาเป็นทรัพยากรบุคคลกลุ่มหนึ่งที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง นักศึกษาอยู่ในวัยซึ่งเป็นช่วงของวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงสำคัญมากที่สุดในช่วงหนึ่งของชีวิต ซึ่งนิภา นิธยาน (อ้างแล้ว, หน้า 21) กล่าวว่า

"... ช่วงอายุระหว่าง 15 - 25 ปี ซึ่งคาบเกี่ยวระหว่างวัยรุ่นตอนปลายกับวัยรุ่นผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นช่วงวัยสำคัญของชีวิตที่คนเราจะประสบความสำเร็จหรือวิฤตการณ์ในการปรับตัวได้มากที่สุด"

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีชีวิตประสบความสำเร็จเปลี่ยนแปลงอย่างมากในทุกด้านทั้งด้านร่างกายสติปัญญา อารมณ์และสังคม เปรียบเสมือนอยู่ท่ามกลางกระแสคลื่นที่รุนแรงที่สุด วัยรุ่นเป็นวัยที่อยากรู้ อยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากลอง อยากรู้อยากรู้ ในสิ่งใหม่ๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต มีความต้องการค้นหาเอกลักษณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง และคิดว่าโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว การเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่นจะส่งผลต่อความคิด ทักษะ ค่านิยม และบุคลิกภาพของบุคคลสืบเนื่องต่อไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ และการเรียนรู้ของวัยรุ่นนั้น ได้รับจากบุคคล องค์กร และสถาบันทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน สถาบันศาสนา วัฒนธรรม สังคมวัยรุ่น กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน และองค์กรของรัฐบาล (ก่อ สวัสดิ์พานิชย์, 2519, หน้า 95-97) การปรับตัวของเขาจะต้องเผชิญกับปัญหาและข้อขัดแย้งมากมายหลายด้าน บางครั้งจะรู้สึกเบื่อกวน แจ่มใส แข็งแกร่งเต็มไปด้วยความหวังและพลัง แต่บางครั้งกลับรู้สึกวิตกกังวลใจ เกรงเครียด ผิดหวังและท้อแท้ ทำให้ประสบความสำเร็จล้มเหลวในชีวิต บางคนกลายเป็นอาชญากร ประพฤติตนเบี่ยงเบน หันเข้าหาสุรายาเสพติด จับกลุ่มตั้งแก๊งค์ แยกตัวออกจากสังคม บางคนต้องเข้ารับการรักษาโรคจิต โรคประสาท หรือถึงกับฆ่าตัวตาย (นิภา นิธยาน, อ้างแล้ว, หน้า 20 - 25)

จากการศึกษาของ คิงส์เลย์ (Kingsley, 1949, 392-429) พบว่าเด็กที่ย้ายที่อยู่บ่อยๆ เช่น ย้ายไปเพื่อการศึกษาเล่าเรียนในท้องถิ่นอื่น และต้องจากบิดามารดาไปอยู่ห่างไกล ต้องปกครองตนเอง ขาดผู้ควบคุมดูแล หรือแม้จะมีผู้ปกครอง แต่ก็ไม่แน่ใจว่าผู้ปกครองนั้นจะเอาใจใส่เหมือนบิดามารดา และมักจะย้ายจากสังคมที่มีความเป็นอยู่อย่าง

สงบ ไปสู่ชุมชนที่มีแต่ความสับสนวุ่นวาย สิ่งแยบยวน และอบายมุขต่างๆ ทำให้คนเสียคนง่ายและสำหรับในประเทศไทยเราก็ต้องประสบกับปัญหาในลักษณะนี้เช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากมีนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่จำนวนมากมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งมีการเปลี่ยนสถานศึกษา จากสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นระดับอุดมศึกษา ทำให้ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมใหม่และสถานการณ์ใหม่ที่ทำให้นักศึกษาต้องมีการปรับตัวในหลาย ๆ ด้าน โดยตั้งแต่เริ่มเข้าเรียน จะต้องมีการลงทะเบียนเรียน ซึ่งนักศึกษาไม่เคยรู้เรื่องนี้มาก่อนเลยว่า จะต้องทำอะไรบ้าง ทำให้เขารู้สึกกังวลใจ และเพื่อความอยู่รอดของเขา เขาก็จะเริ่มเข้าสู่กระบวนการปรับตัว โดยมีการสอบถามจากรุ่นพี่ ญาติพี่น้องที่เคยเรียนหรืออาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่นักศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้ว่าจะมีวิธีการลงทะเบียนอย่างไร ถ้าลงไม่ได้ตามต้องการจะแก้ไขได้อย่างไร สามารถไปหาใครช่วยได้ จะแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเพื่อนคนไหนดี จนเขาสามารถลงทะเบียนได้สำเร็จ ซึ่งจะต้องผ่านกระบวนการปรับตัวมาก่อน การเรียนในระดับอุดมศึกษาจะมีความแตกต่างกับการเรียนในระดับมัธยมศึกษาอย่างมาก ในระดับมัธยมศึกษาครูจะเป็นผู้สอนให้นักเรียนทุกอย่าง และเนื้อหาส่วนใหญ่จะอยู่ในหลักสูตรตามแบบเรียน ครูจะเป็นคนบอกจดพร้อม ๆ กันหรือไม่ก็จดให้บนกระดาน แล้วนักเรียนก็จะจดตามอีกครั้งหนึ่ง แต่เมื่อมาเรียนในมหาวิทยาลัยแล้ว เนื้อหาวิชาจะกว้างขวางขึ้น ซึ่งนักศึกษาจะต้องมีการค้นคว้าเพิ่มเติมนอกชั้นเรียนเอง และการจัด Lecture ก็พยายามจับใจความด้วยตนเอง และจดให้ทัน แต่ส่วนใหญ่แล้วมักจะมีปัญหา คือ จดไม่ทัน ฟังไม่ทัน ทำให้เรียนไม่รู้เรื่อง ก่อให้เกิดความคับข้องใจ ไม่สบายใจ กลัวสอบไม่ได้ นักศึกษาบางคนอาจได้มีการรับรู้เรื่องเหล่านี้แล้วจากพ่อแม่ ญาติ พี่น้อง ที่เคยเรียนระดับอุดมศึกษามาแล้ว ทำให้เขาจะต้องเรียนรู้ในการปรับตัวทางด้านการเรียนดังกล่าว โดยพยายามฝึกหัดจับใจความแล้วโน้ตย่อให้สั้นและเข้าใจมากที่สุด โดยใช้ตัวย่อช่วย และหากยังไม่ทัน ก็ขอยืมเพื่อนที่จดทันมาจดเพิ่มอีกครั้งหนึ่ง และเพื่อให้เข้าใจมากขึ้น เขาจะเรียนรู้จับกลุ่มเพื่อน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ช่วยกันติวก่อนสอบ หรืออาจจะใช้วิธีปรึกษารุ่นพี่ที่เคยเรียนมาแล้ว นอกจากนั้น หากต้องการถามอาจารย์ผู้สอน แต่ไม่กล้าถามในห้องเรียน ก็จะเริ่มเรียนรู้ว่า จะหาเวลาเข้าพบอาจารย์อย่างไร ซึ่งอาจารย์ที่สอนในระดับนี้บางท่านจะไม่ค่อยมีเวลา นักศึกษาก็จะเรียนรู้ว่า จะพบอาจารย์ได้อย่างไร เช่น อาจขอเช็คตารางสอนของอาจารย์จากเจ้าหน้าที่ของภาควิชา แล้วขออนุญาต

นัดเวลาเข้าพบอาจารย์ และขอให้อาจารย์อธิบายให้ฟัง นอกจากนั้น ก็อาจจะเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติมในส่วนเนื้อหาที่ยังไม่เข้าใจได้จากห้องสมุดกลางหรือห้องสมุดคณะ ก็จะทำให้เขาสามารถปรับตัวในการเรียนได้ระดับหนึ่ง นอกจากปัญหาทางการเรียนที่เขาต้องเผชิญแล้ว ยังมีปัญหาอื่น ๆ เช่น ที่อยู่อาศัย ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมเดิม ซึ่งเขาเคยอาศัยอยู่กับครอบครัว อยู่บ้านที่คุ้นเคยเป็นอย่างดี มาสู่สภาพแวดล้อมใหม่ โดยอาศัยอยู่กับเพื่อนหรือคนแปลกหน้า และสภาพที่อยู่อาศัยก็เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง เช่น การใช้ห้องน้ำร่วมกับผู้อื่น นอนห้องเดียวกันกับผู้อื่น เป็นต้น นอกจากนั้น นักศึกษาจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงด้านกิจกรรม พฤติกรรมในการบริโภค การดูแลสุขภาพ การเดินทางไปเรียน ความสัมพันธ์กับเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง อาจารย์ และเพื่อนต่างเพศ

และเนื่องจากต้องเข้าไปอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ สังคมใหม่ ระบบการศึกษาใหม่ พบคนแปลกหน้าและแปลกสถานที่ ย่อมทำให้เกิดความไม่สบายใจและไม่เป็นสุข นักศึกษาจึงต้องมีการปรับตัว และจะมีการปรับตัวในด้านต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา ได้แก่ การศึกษา ที่อยู่อาศัย การเงิน การใช้เวลา การสนทนาการ บุคลิกภาพ สุขภาพอนามัย ศิลปวัฒนธรรม ความสัมพันธ์กับเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง อาจารย์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งกระบวนการปรับตัวจะเกิดขึ้น โดยนักศึกษาจะต้องเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ทั้งจากการถ่ายทอดต่อ ๆ กันมา หรืออาจจะขวนขวายแสวงหาเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสังคมทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยได้ โดยมีกระบวนการ วิธีการ และกลไกการปรับตัว ซึ่งหากนักศึกษาสามารถปรับตัวได้ ก็จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมมหาวิทยาลัยได้อย่างมีความสุข แต่ถ้าเขาไม่สามารถจะปรับตัวได้ ก็จะมีผลกระทบต่อจิตใจ ทำให้รู้สึกท้อแท้ หมดหวัง เบื่อหน่าย วิตกกังวล เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ บางคนถึงกับประสบความล้มเหลวในชีวิตของการเป็นนักศึกษา โดยการลาออกจากการเป็นนักศึกษา ซึ่งส่งผลกระทบอันก่อให้เกิดผลเสียหายต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคล และเกิดการสูญเปล่าทางการศึกษาเป็นอย่างมาก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า นักศึกษามีกระบวนการและวิธีการปรับตัวทางสังคมอย่างไร ทั้งลักษณะและทิศทาง และกลไกการปรับตัวทางสังคมของนักศึกษาว่าเป็นอย่างไร และมีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษา ซึ่งคำตอบที่ได้จะเป็นประโยชน์ และแนวทางในการจัดการศึกษา จัดกิจกรรม การส่งเสริม

พัฒนา และการให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาอย่างเหมาะสม เพื่อให้นักศึกษาประสบผลสำเร็จในการศึกษาและเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการ วิธีการ และกลไกการปรับตัวทางสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกที่ตั้งขึ้นในภูมิภาค ปัจจุบันตั้งอยู่เชิงดอยสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากตัวเมือง 40 กิโลเมตร มีพื้นที่รวม 8,502 ไร่ มหาวิทยาลัยเปิดสอนทั้งระดับต่ำกว่าปริญญา ปริญญาตรี ประกาศนียบัตรบัณฑิต ปริญญาโท และปริญญาเอก มี 6 สำนัก 3 สถาบัน 16 คณะ (108 ภาควิชา 209 สาขาวิชา) และ 1 บัณฑิตวิทยาลัย มีบุคลากรจำนวน 10,348 คน เป็นอาจารย์ 1,977 คน ฝ่ายช่วยวิชาการ 1,907 คน ชุกรการ 2,276 คน ลูกจ้างประจำ 1,989 คน และลูกจ้างชั่วคราว 2,199 คน มีนักศึกษาทั้งหมด 6,800 คน โดยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เรียนอยู่ในคณะต่าง ๆ ที่อยู่ภายในบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ฝั่งเชิงดอยสุเทพจำนวน 11 คณะ ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ คณะวิจิตรศิลป์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 12,834 คน (มีนักศึกษาระดับปริญญาตรีเรียนอยู่ในคณะต่าง ๆ ที่อยู่บริเวณฝั่งสวนดอก จำนวน 5 คณะ ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ และ

คณะพยาบาลศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 3,966 คน และในแต่ละปีมหาวิทยาลัยจะรับนักศึกษาใหม่เข้าศึกษาประมาณปีละ 5,000 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. บริบทมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. กระบวนการ วิธีการ และกลไกการปรับตัว

2.1 สภาพการปรับตัว

2.1.1 การปรับตัวทางด้านการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง

2.1.2 การปรับตัวทางด้านบทบาทหน้าที่

2.1.3 การปรับตัวทางด้านการพึ่งพาอาศัยกัน

2.2 กระบวนการปรับตัว

2.2.1 ขั้นตอนการปรับตัว

(1) การรับรู้

(2) การเรียนรู้

(3) การตัดสินใจ

(4) การทดลองปฏิบัติ

(5) การยอมรับนำไปปฏิบัติ

2.2.2 วิธีในการปรับตัว

(1) การกล่อมเกลาทางสังคม

(2) การศึกษานอกระบบ

(3) การศึกษาตามอัธยาศัย

2.2.3 กลไกในการปรับตัว

(1) ครอบครัว

(2) มหาวิทยาลัย

(3) เพื่อน

(4) สื่อมวลชน

3. ศึกษาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัย เชียงใหม่ 7 ด้าน คือ ด้านการเรียน ด้านกิจกรรม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการจราจร ด้านสุขภาพ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง และอาจารย์ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ

4. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกลไกการปรับตัวทางสังคมของนักศึกษา ได้แก่ เพศ ชั้นปี คณะ ภูมิสำเนา วิธีการสอบเข้าศึกษาต่อใหม่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สถานภาพทางครอบครัว อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ของบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดา และระดับการศึกษาของมารดา

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ที่เรียนอยู่ชั้นปีที่ 1-4 ในคณะต่าง ๆ ที่อยู่บริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ฝั่งเชิงดอยสุเทพ และเป็นผู้ที่มีที่อยู่หรืออาศัยอยู่ภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2542 จำนวน 11 คณะ ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ คณะวิจิตรศิลป์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 12,834 คน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการ วิธีการ และกลไกการปรับตัวทางสังคม ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัย เชียงใหม่

2. สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางส่งเสริมให้มีการพัฒนานักศึกษาระดับอุดมศึกษา ให้ถูกต้อง สอดคล้อง และเหมาะสมในวิถีชีวิตของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา และชุมชนเมืองต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

กลไก หมายถึง สิ่งที่ผลักดันทำให้เกิดปรับตัวของนักศึกษาในด้านการเรียนด้านกิจกรรม ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการจราจร ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง และอาจารย์ ซึ่งได้แก่ เงื่อนไข ปัจจัย ตัวแทนชุดেলাทางสังคม ความแตกต่างทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

กระบวนการ วิธีการ และกลไกการปรับตัว หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางอย่างที่เคยมีหรือการสร้างพฤติกรรมใหม่ขึ้น เพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์อย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมด้วยความพึงพอใจ ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวมีขั้นตอน ดังนี้ รับรู้ เรียนรู้ ตัดสินใจ ทดลองปฏิบัติ ยอมรับนำไปปฏิบัติ

ความสามารถในการปรับตัว หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งกำหนดเกณฑ์น้ำหนักคะแนนของแต่ละตัวเลือกตามวิธี Arbitrary Weighting Method โดยมีความหมายดังนี้

คะแนน 5 = มากที่สุด

คะแนน 4 = มาก

คะแนน 3 = ปานกลาง

คะแนน 2 = น้อย

คะแนน 1 = น้อยที่สุด

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1-4 สายสังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ของคณะต่าง ๆ ที่อยู่ในบริเวณมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผังเชิงดอยสุเทพ จำนวน 11 คณะ ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ คณะวิจิตรศิลป์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ และเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหอพักในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ลักษณะ หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมของนักศึกษา ซึ่งเป็นผลจากการปรับตัวทางสังคมของนักศึกษาโดยพยายามที่จะแก้ไขความคับข้องใจ ความไม่สบายใจ ซึ่งแต่ละคนจะมีลักษณะการปรับตัวไม่เหมือนกัน บางคนชอบเผชิญหน้า สู้ไม่ท้อถอย บาง

คนใช้วิธีคอยหลีกเลี่ยงหนี ไม่ชอบการแข่งขัน บางคนมีอาการรุนแรง บางคนใช้วิธีนิ่งเฉย
ซาเย็น ไม่สนใจ บางคนก็ใช้วิธีฝืนกลางวัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล
สภาพแวดล้อม และสถานการณ์ที่บุคคลนั้นกำลังเผชิญอยู่

ทิศทาง หมายถึง ทิศทางในการปรับตัวของนักศึกษา ได้แก่

1. การปรับตัวโดยการสู้ หมายถึง การเผชิญหน้ากับอุปสรรคหรือสถานการณ์ด้วย
การไม่ยอมถอยหนี พฤติกรรมที่แสดงออกมีได้ทั้งทางสร้างสรรค์และทำลาย หรือทางบวก
และทางลบ

2. การปรับตัวโดยการหนี หมายถึง การปรับตัวให้พ้นจากความไม่สบายใจด้วย
วิธีเอาตัวหนี หรือเอาใจหนี ด้วยการเก็บกด ฝืนเพื่อง การถอยกลับ ปฏิเสธ เลี่ยงหนี ซัดขึ้น
ยอมแพ้เฉยเมย

3. การปรับตัวโดยการประนีประนอม หมายถึง การปรับตัวโดยการลดความ
ทะเยอทะยานลง และพร้อมที่จะหาสิ่งทดแทนสิ่งที่ขาดหาย เป็นลักษณะทางสายกลาง มี
การลอมชอม อะลุ่มอล่วย ใช้วิธีพิจารณาใหม่ คิดใหม่ ตั้งเป้าหมายใหม่เพื่อให้พฤติกรรมที่
จะเกิดเป็นผลดีกับทุกฝ่าย